

Żołnierze w służbie historii

<https://zolnierzewhistorii.ipn.gov.pl/zwh/form/r50408688,Karolina-Mroczkowska.html>
17.04.2024, 05:36

Alina Ślimak

Nazwa
szkoły

Zespół Szkół w Dobrym
Miście

Ulica i nr
domu
szkoły

Fabryczna 6

Kod
pocztowy
szkoły

11-040

Miasto
szkoły

Dobre Miasto

Dane zespołu

Nauczyciel -
Opiekun -
imię i
nazwisko

Alina Ślimak

Pierwszy uczeń

Uczeń 1 -
imię i
nazwisko

Karolina Mroczkowska

Drugi uczeń

Uczeń 2 -
imię i
nazwisko

Marcin Wójcik

Trzeci uczeń

Uczeń 3 -
imię i
nazwisko

Remigiusz Chomej

Miejsce pamięci

Nazwa
miejsca

Olsztyn, Cmentarz
Wojenny, ul. Szarych
Szeregów

Lokalizacja

Array

Dokładny

opis miejsca

Cmentarz Wojenny w Olsztynie przy ulicy Szarych Szeregów jest miejscem ogólnodostępnym. Tablica upamiętniająca kapitana T. Gisgesa znajduje się w głębi cmentarza, nieopodal pomnika poświęconego żołnierzom polskim. Tablica upamiętniająca kapitana Tadeusza Gisgesa stała się dla nas impulsem do poszukiwania informacji na temat historii jego życia i tragicznej śmierci. Pojawiło się wiele pytań: Dlaczego Naczelnny Lekarz 71 Pułku Piechoty w Zambrowie został upamiętniony na Cmentarzu Wojennym w Olsztynie? Dlaczego zginął śmiercią tragiczną? Gdzie i jakim jeńcom wojennym niósł pomoc? Czy tablica poświęcona kapitanowi lekarzowi Tadeuszowi Gisgesowi jest jego upamiętnieniem, czy też realnym miejscem pochówku? Tak wiele pytań, a bardzo chcieliśmy znaleźć odpowiedzi chociaż na kilka z nich, by móc opowiedzieć historię kapitana Tadeusza Gisgesa.

Zdjęcia

Żywa lekcja historii

Opis przeprow- adzonej żywej lekcji historii

W Szkole Podstawowej Nr 3 im. Rotmistrza W. Pileckiego w Dobrym Mieście 3 czerwca 2019 r. przeprowadziliśmy lekcję "Żywej historii" dla uczniów klasy VIII A. Zajęcia przygotowali i przeprowadzili uczniowie klasy wojskowej na temat: „Zagubiona biografia” - o kampanii polskiej 1939 roku i kapitanie Tadeuszu Gisgesie.

Zrealizowaliśmy następujące cele zajęć: omówiliśmy genezę agresji niemieckiej i radzieckiej na Polskę we wrześniu 1939 roku, przebieg wojny obronnej, utrwaliliśmy pojęcia: wojna błyskawiczna (Blitzkrieg, obrona Westerplatte, obrona Warszawy, walki w okolicach Łomży), miejsca bitew kampanii polskiej: bitwa nad Bzurą, bitwa pod Wizną; uczniowie dokonali analizy tekstu źródłowego związanego z problematyką działań obronnych oraz wyszukiwali informacje biograficzne, wygłaszali opinię na temat przedstawionych plakatów, oryginalnych wizualizacji na temat II wojny światowej oraz filmów dokumentalnych,

potrafili porównać dane przedstawione w tabeli statystycznej, poznali biografię lekarza kapitana Tadeusza Gisgesa, jego udział w kampanii wrześniowej oraz informacje o jego pobycie w obozie jenieckim, a także historię tragicznej śmierci kapitana; odnajdywali na terenie Dobrego Miasta miejsca upamiętniające historię bohaterów września 1939 r.

Podczas zajęć wykorzystaliśmy różnorodne metody i formy pracy: wykład, praca z tabelą statystyczną, praca z mapą, praca z źródłem ikonograficznym (wizualizacje na temat II wojny światowej oraz filmy dokumentalne, plakaty), praca z tekstem źródłowym, elementy gry dydaktycznej i terenowej. Uczniowie podczas zajęć pracowali w grupach, wykonując zadania wskazane w Kartach Pracy.

Na koniec lekcji dokonaliśmy podsumowania/ewaluacji. Uczniom klasy VIII A zajęcia bardzo się podobały, grupa, która wykonała najlepiej wszystkie zadania, otrzymała drobne upominki.

Z przeprowadzonej lekcji sporządziliśmy dokumentację fotograficzną.

Zdjęcia

Pliki

Plik ZIP
lub RAR

Array

Sylwetka bohatera

Imię i
nazwisko
bohatera

Tadeusz Gisges

Lata
życia

1894 -1944

Opis
postaci

Tadeusz Gisges był lekarzem wojskowym, internistą. Urodził się 28 X 1984 r. w Janowie Lubelskim. Był synem Henryka, prezesa Sądu Grodzkiego w Zamościu, i Wandy z domu Sawickiej. Według informacji podanych w "Słowniku biograficznym lekarzy i farmaceutów ofiar drugiej wojny światowej" szkołę ukończył ok. 1912 w Lublinie. Odnależliśmy wydanie "Codziennego Kurjera Lubelskiego" z Piątku 26 Czerwca 1914 r. Nr 143(248), dzięki odnalezionej informacji udało się nam skorygować datę ukończenia szkoły przez Tadeusza Gisgesa, z prasowej informacji wynika, że maturę zdał w 1914 roku w szkole im.

„Staszica”, tj. w ówczesnej Prywatnej Szkole Filologicznej im. Staszica w Lublinie. Po zakończeniu I wojny światowej Tadeusz Gisges był w latach 1918-1921 w korpusie sanitarnym Legionów Polskich. Studiował na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, gdzie 4 VII 1925 roku uzyskał dyplom doktora wszech nauk lekarskich. Został zawodowym wojskowym. W latach 1920-1925 służył w stopniu podporucznika ułanów w Krzemieńcu, gdzie awansował (1 VII 1923) do stopnia porucznika. Został przydzielony do Korpusu Ochrony Pogranicza w Krasnem nad Uszą, woj. wileńskie (1926-1933) i awansował do stopnia kapitana, co dokumentuje Rocznik Oficerski z 1928 r. Następnie został lekarzem pułkowym 71 PP w Zambrowie (1934-1939). W latach 1926-1939 prowadził również prywatną praktykę jako internista. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939. Był naczelnym lekarzem 71 Pułku Piechoty 18 Dywizji Piechoty w Łomży, wchodzącej we wrześniu 1939 w skład Grupy Operacyjnej "Narew". Tadeusz Gisges jako lekarz wojskowy pomagał rannym w walkach 12-13 IX 1939 r. w rejonie Łętownica-Andrzejewo koło Łomży. 18 Dywizja była częścią Specjalnej Grupy Armii „Narew” i operowała z najbliższej okolicy Prus Wschodnich. Pułk Gisgesa, by ratować okrążoną przez oddziały Guderiana polską armię,

musiał odbić z rąk Niemców Zambrów. Bój był zacięty, pułk stracił ponad 40% swojego stanu osobowego; szpital z 5000 rannych i 10 lekarzami dostał się do niewoli niemieckiej. Kapitan Tadeusz Gisges również dostał się do niewoli i trafił do punktu zbornego w Kętrzynie. Z informacji biograficznych o Tadeuszu Gisgesie dowiedzieliśmy się, że trafił do niewoli niemieckiej na teren ówczesnych Prus Wschodnich. Przebywał w obozie w Carlshof (Karolewo) pod Rastenburgiem (obecnie Kętrzyn) i pracował jako lekarz-jeniec. Przewożony do sąsiedniego obozu jeńców francuskich w celu udzielania tam pomocy lekarskiej, zginął 6 XII 1944 w wieku 50 lat w wypadku samochodowym (wg innej wersji w wypadku kolejowym). Postanowiliśmy pojechać do Karolewa i Kętrzyna, aby poszukać śladów pamięci o Tadeuszu Gisgesie. Dowiedzieliśmy się, że jeden z obozów, a właściwie punkt zborny zlokalizowany był właśnie w Kętrzynie (Kriegsgefangenen - Samelstelle Rastenburg) przy dzisiejszej ulicy Sikorskiego. We wrześniu 1939 r. około dwóch tysięcy ludzi na małej przestrzeni czekało na selekcję i przewiezienie do obozu jenieckiego. Wśród jeńców kętrzyńskiego obozu był kapitan Tadeusz Gisges, naczelnny lekarz 71 PP 18 Dywizji Piechoty z Zambrowa. Z informacji uzyskanych od lokalnego znawcy historii Kętrzyna -

Pana Jarosława Żukowskiego - wynika, że kapitan Tadeusz Gisges mógł trafić do szpitala wojennego w Karolewie, bo zginął właśnie tu 6 grudnia 1944 r. Pan J. Żukowski stwierdza: Jego mogiłę na starym cmentarzu ewangelickim pielęgnują uczniowie Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Karolewie. Tablica nagrobna z kolei jest na olsztyńskim cmentarzu wojennym. Postanowiliśmy odwiedzić miejsce mogiły Tadeusza Gisgesa wskazane przez Pana Jarosława Żukowskiego i po raz kolejny zadać sobie pytanie: Gdzie znajduje się realne miejsce pochówku Tadeusza Gisgesa? Poszukując informacji o tragicznej śmierci w grudniu 1944 r. lekarza kapitana Tadeusza Gisgesa, wiedzieliśmy, że zginął pod Kętrzynem, niosąc pomoc jeńcom wojennym, czy też - według innej wersji: przewożony do sąsiedniego obozu jeńców francuskich w celu udzielenia tam pomocy lekarskiej zginął 6 XII 1944 w wieku 50 lat w wypadku samochodowym (wg innej wersji w wypadku kolejowym). Biorąc pod uwagę powyższe informacje, postanowiliśmy odnaleźć w pobliżu Kętrzyna obóz, w którym mogli przebywać jeńcy francuscy. Wyszukaliśmy informacje o tym, że kilkanaście kilometrów od Kętrzyna znajdował się w Koczarkach podobóz Stalagu IA. W 1944 r. w oborach i stodołach majątku przez co najmniej

6 tygodni kwaterowało około 3000 osób. Byli to robotnicy przymusowi przywiezieni z innych miejscowości ówczesnych Prus Wschodnich oraz jeńcy wojenni ze Stalagu IA w Stabławkach, których przemieszczano do podobożu w Koczarkach. Zadaniem więźniów pochodzących ze Związku Radzieckiego, Polski i Francji było kopanie rowów przeciwczołgowych, które miały powstrzymać zbliżającą się Armię Czerwoną. Wielce prawdopodobne wydaje się, że lekarz - jeńiec Tadeusz Gisges - 6 grudnia 1944 r. mógł być przewożony do Koczarek, w których znajdowali się jeńcy francuscy, by udzielić im pomocy medycznej, gdyż hitlerowcy bardziej dbali o jeńców krajów Europy Zachodniej. Dobiega końca fascynujące odkrywanie ze skrawków informacji historii życia i okoliczności śmierci Tadeusza Gisgesa. Nasza praca badawcza pozwala nam stwierdzić, że kapitan lekarz Tadeusz Gisges jako lekarz pomagał wielu jeńcom wojennym. Natomiast już teraz znamy realne miejsce pochówku Tadeusza Gisgesa. Według relacji córki T. Gisgesa (Zofii Gisges, zamężna Zofia Znosko) pochowany został w Carlshof/Karolewo. Po wojnie ekshumowany i przeniesiony przez rodzinę na Cmentarz Wojskowy w Olsztynie. Na zakończenie pragniemy jeszcze dodać kilka informacji o Tadeuszu Gisgesie i jego żonie.

Tadeusz Gisges został odznaczony brązowym Medalem za Długoletnią Służbę Wojskową (5 V 1938) oraz Srebrnym Krzyżem Zasługi (28 X 1938). Ożeniony 3 VII 1926 w Przemyślu z Jadwigą z d. Buttowt Andrzejkowicz, ur. 3 IX 1903 w Barninie, córką Wiktora i Stanisławy z d. Różańskiej. Miał wnuczkę oraz prawnuka. Niemniej tragiczna była historia życia żony Tadeusza Gisgesa - Jadwigi, która została aresztowana i przewieziona do obozu w Ravensbrück, 22 listopada 1942 roku poddana została operacji doświadczalnej. Pod koniec pobytu w obozie ukrywała się pod fałszywym numerem obozowym, z obawy przed likwidacją "niewygodnych" świadków niemieckich zbrodni. W kwietniu 1945 roku razem z ewakuowanym obozem szła w stronę Lubeki w tzw. "marszu śmierci". Wyzwolona została 3 maja 1945 roku przez aliantów. Powróciła pieszo do Polski 20 maja 1945 roku i zamieszkała z córką.

Film o postaci

<https://youtu.be/CssQCJSpmlY>

Wykorzystane źródła

Poszukiwania informacji o Tadeuszu Gisgesie, Naczelnym Lekarzu 71 Pułku Piechoty w Zambrowie rozpoczęliśmy od kwerendy

w Internecie i
przeszukania wielu stron,
by kolejno wykorzystać
informacje i źródła
historyczne, dokumenty
oraz relacje osób:

- 1) www.straty.pl,
- 2) www.scholar.google.pl,
- 3) www.nukat.pl,
- 4) www.fbc.pionier.net.pl
- 5) <http://www.nieobecni.com.pl/index.php?s=grob&id=4056>
- 6) <https://genealogia.okiem.pl/forum/viewtopic.php?f=41&t=10382&p=17623&hilit=Jadwiga%20Gisges>
- 7) www.1939.pl
- 8) www.cmjw.pl.
- 9) J. B. Gliński Słownik biograficzny lekarzy i farmaceutów ofiar drugiej wojny światowej, Warszawa 1997,
- 10) Codzienny Kurjer Lubelski z Piątku 26 Czerwca 1914 r. Nr 143(248),
- 11) Rocznik Oficerski z 1928 r.
- 12) Ze znakiem „P”. Relacje i wspomnienia z robót przymusowych w Prusach Wschodnich w latach II wojny światowej, wstęp, wybór i opracowanie B. Kozięto-Poklewski, B. Łukaszewicz, Olsztyn 1985,
- 13) Informacja pisemna córki T. Gisgesa Z. Znosko znajdująca się w archiwum Jana B. Glińskiego,
- 14) Notatki o przyznaniu odznaczeń T. Gisgesowi z Wojskowego Biura Historycznego w Warszawie,
- 15) J. Chłosta, Kętrzyn. Dzieje miasta, Kętrzyn 2016,
- 16) Z. Lietz, Obozy jenieckie w Prusach Wschodnich 1939-1945, Warszawa 1982,

17) J. Chłosta, Między wojnami, w: Dzieje miasta, red. S. Achremczyk, Kętrzyn 2016,

18) Relacje Augusta Rosziga, ur. 1928 r. , zm. w 2017 r. - jednego z ostatnich rodowitych Mazurów w powiecie kętrzyńskim. Był mieszkańcem wsi Koczarki, wraz z żoną Helgą byli jednymi z najbardziej rozpoznawalnych mieszkańców Koczarek. Chętnie uczestniczyli w pielęgnowaniu tradycji mazurskiej. Dzieląc się swoją wiedzą, wspomnieniami, pamiątkami. August Roszig był bohaterem wielu artykułów prasowych, reportaży radiowych. Wystąpił w fabularyzowanym filmie dokumentalnym "Trzy pokolenia później", traktującym o historii Koczarek,

19) Relacja lokalnego znawcy historii Kętrzyna - Pana Jarosława Żukowskiego,

20) Relacja Prezes Stowarzyszeniem Mazurska Kosaczewina Agnieszki Roszig.
